

Kringloopsluiting door samenwerking in Zuid-Nederland

11 februari 2021

Introductie Gerdine Kaptijn (Bionext)

De bijeenkomst is onderdeel van het project Koplopers in Kringlooplandbouw dat wordt uitgevoerd door Bionext in opdracht van het Biohuis. Doel van het project is om de biologische kringloop sluitend te maken en de afhankelijkheid van gangbare inputs en verre veevoerimport te vermijden. Het project houdt zich bezig met het opzetten met pilots die te maken hebben met biologische mest, regionaal voer en biologisch strooisel. De pilots zijn bedoeld om praktische oplossingen versneld in de praktijk te brengen en op te schalen.

Deze bijeenkomst gaat over samenwerkingen tussen ondernemers uit verschillende sectoren. Door samenwerkingen kan de noodzaak voor gangbare inputs verminderen. Doel van de bijeenkomst is om ervaringen uit te wisselen en om deelnemers uit te dagen zelf een samenwerking te starten. Later dit jaar hopen we een fysieke bijeenkomst rond dit thema te organiseren in de verschillende regio's.

Sander Bernaerts – samenwerken: wat wil ik, wat wil de ander?

Sander Bernaerts is al 20 jaar adviseur akkerbouw en vollegrondsgroenteteelt. In zijn presentatie gaat hij in op de verschillende kanten van samenwerking en spoort hij aan kritisch te kijken naar wat je eigen behoeftes zijn en ook proberen door de bril van de ander te kijken. De eigen behoefte scherp krijgen en hier duidelijk over communiceren is van groot belang voor een succesvolle samenwerking.

Het gaat hierbij om het vinden van een wederkerig belang/behoefte. Wanneer zaai je bijvoorbeeld je grasklaver, ligt de behoefte anders bij akkerbouwer en veehouder? Spreek goed uit wat je wilt en wat is je belang daarin. Zet zaken op papier, dat maakt dat je er goed over nagedacht hebt. Communiceer ook tijdens de teelt. Gun elkaar wat, ook als niet alles goed gaat. Bespreek de analyses eens met elkaar, kun je samen aan werken om het beter te krijgen.

Drijfmest: lastig in de bio akkerbouw. Logistieke systeem van drijfmest heeft vaak een logistiek probleem. Opslag is best renderend te maken voor de akkerbouwer als je er op instelt. Hoe kijkt een akkerbouwer naar mest? Afhankelijk van de akkerbouwer, fosfaatruimte en dergelijke. Vaste mest in het voorjaar kan heel mooi zijn. Oplossingen bedacht door akkerbouwer met inzet machines ed. Wat betreft kosten voor mest zie je grote verschillen, zie de tabel in de presentatie.

Grasklaver of luzerne. Verschillende belangen, waar kun je elkaar vinden? Veehouders willen vaak kruidenrijk grasland, kan voor akkerbouwer ook interessant zijn om bodem te bevorderen. Mengselkeuze: je kunt nog veel bereiken door er goed over na te denken. Praat samen ook over de soorten.

Voederbiet is gevraagd door de veehouder. Wel echt een akkerbouwgewas, je hebt er machines voor nodig. Leuk om samen eens te bespreken, bespreek dan ook oogsttijd. Onkruid is de uitdaging. Saldo kan aantrekkelijk zijn, kan ook goed op zware klei. Als je als veehouder geïnteresseerd bent, vraag eens bij een akkerbouwer.

Graan: gebrek aan biologisch stro echt wel een probleem. Saldo is voor akkerbouwer is echt onder de maat. Gebeurt toch nog wel. Kan ook mooi in samenwerking. Heel veel keuzes in graanteelt. GPS of droge oogst, mengteelt met vlinderbloemigen, graan soort.

Snijmais: Laag saldo, late oogst, slechte structuur nadien. Er zijn wel akkerbouwers die het willen telen.

Vragen

Begint mest krap te worden?

Sander: Mest is altijd beetje op en af. Vroege voorjaar veel vraag. Relatief meer omschakelaars in akkerbouw. Omschakeling in buitenland speelt een rol. Zo was kippenmest heel goedkoop en ruim voorradig en wordt dat nu anders.

Afstand is wel een bottleneck, brengt kosten met zich mee. Rundvee gangbaar soms wel veel goedkoper en makkelijker. Afstand maakt afstemming lastig. Zit je verder in Zeeland wordt het steeds lastiger

Sander: Hoe verder je zit, hoe belangrijker een goede samenwerking wordt.

Guus van Roessel – Dobbelhoeve Udenhout

samenwerking met Biotrio te Zevenbergen

Samenwerking bestaat al meer dan 20 jaar en bestaat uit twee veehouders en akkerbouwbedrijf Biotrio.

Vertrouwen en communicatie is de basis. Je moet niet altijd het onderste uit de kan willen halen. Min. 1 keer per jaar aan tafel om de zaken te bespreken. Ook irritaties en dergelijke uitspreken. Afstand is daar, fysiek afspreken echt belangrijk.

Specifieke afspraak over mest. Mestsilo aanwezig bij Biotrio. Voornamelijk discussie over kwaliteit van mest. Bijvoorbeeld onkruiddruk.

Luzerne en grasklaver. Soms gerst. Rustgewas voor akkerbouwer is fantastisch voor de koeien. Afstemming over wanneer en hoe je iets doet. Hectare prijs.

Biotrio beslist wanneer er gemaaid/geoogst wordt. Ik wil luzerne nooit te droog hebben. Goeie afspraken maken over vervoer. Rekening houden met duurzaam bodemgebruik, geen zware machines het land op. Goeie afspraken maken ook met de loonwerker ter plaatse. Constant contact tijdens de oogst via app.

Luzerne heel structuurrijk, prachtig mooi eiwitrijk gewas naar huis halen. Al meer dan 20 jaar voeren we daar onze koeien mee.

De manier waarop een akkerbouwer naar grond en naar zijn gewassen kijkt, ontzettend leerzaam. De netheid waarop je met grond omgaat. Hele mooie bijvangst. Zo heb ik bijvoorbeeld vaste rijenteelt overgenomen in mijn maisland.

Dyanne van Schrauwen – Akkerbouwbedrijf Zevenbergen

90 ha, 1/3 grasklaver. 1/7 vruchtwisseling, 12 a 14 gewassen. Ieder met eigen stikstofbehoefte. Vul ik in met drijfmest, vaste mest en gedeelte compost. En soms nog wat mestkorrels.

Samenwerkingen met meerdere veehouders. Stamt uit Koppelbedrijven tijd kort na de omschakeling. Zijn altijd blijven bestaan. Gerrit Verhoeven, geitenhouder. Hij krijgt grasklaver, krijg vaste mest terug. Jack Verhulst, rundveehouder, grasklaver daarheen en rundveedrijfmest komt terug. En collectief van varkenshouders levert drijfmest. Soms ook van enkele varkenshouders vaste mest. Van de varkenshouders is dat eenrichtingsverkeer, geen levering van voedergewassen. Dyanne teelt enkel grasklaver als voedergewas, geen luzerne meer. Soms in voorjaar haver of gerst. Negatieve ervaring met rhizoctonia. Luzerne structuur gevoeliger. Behoefte aan mest is behoorlijk hoog door de teelten (kruiden, spinazie, boerenkool). Ik ervaar ook wel de belemmeringen van drijfmest op bijvoorbeeld het bodemleven. Liever meer vaste mest, lastig aan te komen.

Ik heb een silo op het bedrijf. Geeft mij veel vrijheid. Niet afhankelijk van logistieke drukte. Ook fijn voor veehouder om mest op te slaan in de winter. Als de grond dicht bij de silo ligt, is dat perfect, dat is bij mij niet bij alle percelen zo.

Uitdagingen: stikstof/fosfaat gehalten. Fosfaat is belemmerend om in de stikstofbehoefte te voorzien. Kwaliteit van de mest belangrijk. Vraag naar vaste mest neemt toe, aanbod nog veel minder. Mestscheiding zou een mogelijkheid kunnen zijn. Maar ik weet niet hoe dat zit met regelgeving en zitten natuurlijk wel kosten aan verbonden.

Sluiten van kringlopen met varkenshouderij is lastig. Krachtvoer echt moeilijk, concurrentie met voer van buiten NL aangaan echt lastig. Beschikbaarheid strooisel ook groot probleem. Ik ben wel benieuwd of daar ideeën over bestaan.

We werken drie verschillende manieren: in plastic balen, hakselaar of rechtstreeks met veewagen. Ik vind wel dat we heel vaak over het perceel heen moeten met zware machines. Belangrijk aandachtspunt. Op tijd maaien belangrijk om onkruiddruk te verminderen, als klaver gaat bloeien.

Sluit me aan bij Guus, goede communicatie en elkaar eens opzoeken is belangrijk hierin.

Uitdaging: Welke stap ga jij dit jaar om je bedrijfskringloop beter te sluiten.

Slotopmerkingen

- Er is al interesse opgedaan met mengteelten (graan icm eiwitrijk gewas) en hier zijn best goede ervaring mee. Voor interesse in mengteelten, neem contact op met het Bionext team.
- Bent u op zoek naar een veehouder/akkerbouwer bij u in de buurt? Kijk eens op de [Biobank](#) of neem gerust contact met ons op
- Vervolg project: zsm fysieke bijeenkomst in de regio Zuid. U kunt zich hiervoor aanmelden door te mailen naar Heining@bionext.nl en denk vast na over de vraag wat u kunt doen om de bedrijfskringloop beter te sluiten